

Nr 20

*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner
angående rätten till avdrag vid beskattningen för kostnad
för resor mellan bostad och arbetsplats.*

(2:a avd.)

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 91 av herr *Isacson m. fl.* och II: 117 av herr *Bengtson* i Solna *m. fl.*, vari hemställt, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om att sådan ändring göres i anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen, att skattskyldig äger rätt att från intäkt av tjänst avdraga skälig kostnad för resor till och från arbetsplatsen med maximalt belopp, även i de fall då antalet körda mil per år överstiger 1 000 mil»; ävensom

2) de likalydande motionerna I: 472 av fru *Olsson* och herr *Svanström* samt II: 569 av herr *Franzén* i Träkumla *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning av grunderna för avdrag vid inkomsttaxeringen för resor till och från arbetsplatsen med bil för utformande av sådana bestämmelser att ett mera rättvisande avdrag kan medges för de verkliga bilkostnaderna i enlighet med motionernas syfte.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 91 och I: 472.

Vid beräkningen av inkomsten från särskild förvärvskälla skall enligt 20 § kommunalskattelagen från samtliga ur förvärvskällan under beskattningsåret härflutna intäkter i penningar eller penningars värde (brutto-intäkt) avräknas alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande. Såsom omkostnad räknas inte den skattskyldiges levnadskostnader eller därmed jämförliga utgifter.

I fråga om beräkningen av inkomst av tjänst, vilken förvärvskälla de förevarande motionerna avser, föreskrives i punkt 4 av anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen att skattskyldig äger rätt att avdraga skälig kostnad för resor till och från arbetsplatsen, där denna varit belägen på

sådant avstånd från hans bostad, att han behövt anlita och även anlitat särskilt fortskaffningsmedel. Den nämnda anvisningspunkten i kommunal-skattelagen har kvarstått i oförändrat skick alltsedan år 1928. Med uttrycket skälig kostnad avses enligt förarbetena till lagstiftningen (jfr departementschefens uttalanden i prop. 1920: 191 och 400) regelmässigt kostnaden för billigaste färdmedel.

Då såsom skälig kostnad ansetts kostnaden för billigaste färd sätt var praxis tidigare synnerligen restriktiv när det gällde avdrag för resor med bil mellan bostad och arbetsplats. Den ökade bilismen medförde dock att de skattskyldiga i allt större utsträckning använde bil för sina resor till och från arbetsplatsen och därvid framställde krav på att kostnaderna för dessa resor skulle få räknas som en avdragsgill skälig kostnad. Taxeringsmyndigheterna ställde sig i början tveksamma till dessa yrkanden, särskilt med hänsyn till den gängse uppfattningen att avdrag som regel skulle grundas på kostnaderna vid begagnande av billigaste möjliga färd sätt. Bedömningen blev av naturliga skäl olikartad. I detta läge fyllde de av riksskattenämnden utfärdade första anvisningarna i ämnet (nr 1/1958 p. 2) ett påtagligt behov och bidrog i väsentlig mån till större enhetlighet i rättstillämpningen än vad tidigare varit fallet. Skäligt avdrag för kostnad för resor med bil mellan bostad och arbetsplats ansågs i de nämnda anvisningarna utgöra en krona 70 öre för körd mil. Anvisningarna erhöll med tillämpning fr.o.m. 1962 års taxering så till vida ändrad lydelse (nr 1/1962 p. 2) att såsom skäligt avdrag för ifrågakarande bilkostnader borde anses en krona 80 öre för körd mil. Beräkningen grundades på viss av riksrevisionsverket tillhandahållen utredning angående genomsnittlig kostnad per mil vid körning med bil av »typen Volkswagen». I de nya anvisningarna intogs också den rekommendationen att, om avståndet mellan bostaden och arbetsplatsen var osedvanligt stort, och avdraget, därest det beräknades i enlighet med anvisningarna, skulle bli oproportionerligt högt särskilt i förhållande till tjänsteinkomstens storlek, avdrag borde medgivas allenast med ett i skälig mån reducerat belopp. Denna rekommendation godtogs av regeringsrätten (jfr RÅ 1962 not. Fi 314).

Enligt de nu gällande anvisningarna i ämnet (nr 1/1964 p. 4) bör skäligt avdrag för bilkostnader medges, om vägvståndet mellan bostaden och arbetsplatsen uppgår till minst en halv mil samt om användandet av bil i stället för allmänt kommunikationsmedel regelmässigt medför en tidsvinst av minst en och en halv timme sammanlagt för fram- och återresan. Vid beräkningen av tidsvinsten skall hänsyn bl. a. tagas till tid för uppsökande av parkeringsplats och till trafikintensitet. Vidare bör för skattskyldig med flera fasta arbetsplatser eller med flera arbetspass per dygn såsom tidsvinst anses den sammanlagda tidsvinsten per dygn genom användandet av bil för resorna. Skattskyldig, som i sin tjänst regelmässigt använder bil, bör medges avdrag för ifrågakarande bilkostnader oavsett av-

stånd och tidsvinst. Som skäligt avdrag för bilkostnad bör i regel anses en krona 80 öre för körd mil intill 1 000 mil per år och en krona för mil för körsträckor däröver. Den omständigheten, att den skattskyldige eventuellt använder större bil för ifrågavarande resor, medförande att hans kostnader av denna anledning blir högre än de angivna beloppen, bör regelmässigt inte medföra, att avdrag medges med större belopp. Vid samåkning bör avdraget i skälig mån reduceras. Om skattskyldig på grund av ålder, sjukdom, lyte eller liknande anledning är nödsakad att använda bil för färd till och från arbetet bör avdrag, oavsett avstånd eller tidsvinst, medges med vad av de totala faktiska bilkostnaderna under året belöper på resorna till och från arbetsplatsen. Avslutningsvis understryker riksskattenämnden att de gjorda uttalandena inte har avseende på frågan om avdrag för kostnader för egentliga tjänsteresor med bil.

De nu gällande riksskattenämndsanvisningarna har — i vad avser begränsning av avdraget vid körsträckor överstigande 1 000 mil — tillämpats av regeringsrätten bl. a. i ett år 1964 avgjort mål gällande 1960 års taxering (jfr RÅ 1964 not. Fi 520).

Enligt kungörelsen den 12 december 1952, nr 780, angående resekostnadsersättning vid tjänsteresa med egen bil m. m. i dess nu gällande lydelse (SFS 488/1964) utgår ersättning för hållande av egen bil i tjänsten efter en i förhållande till ökad väglängd fallande skala. Ersättningen varierar i fråga om mindre bil (tjänstevikt under 1 100 kg) mellan 43 öre och 20 öre per kilometer. I fråga om större bil utgör ersättningen högst 60 öre och lägst 26 öre per kilometer.

Av innehållet i m o t i o n e r n a må här återges följande.

I m o t i o n e r n a I: 91 och II: 117 anföres att den i riksskattenämndens anvisningar införda regeln om begränsning av avdraget till en krona för körd mil i vad avser körsträckor överstigande 1 000 mil per år medför ett missgynnande av personer som av olika skäl är bosatta på större avstånd från arbetsplatsen än 2 mil och som icke kan använda allmänna kommunikationsmedel. De av motororganisationerna framräknade bilkostnaderna per mil vid olika bilstorlekar och vid olika körsträckor per år stämmer inte med den kostnad som får dras av enligt riksskattenämndens anvisningar. Med hänsyn till bristen på bostäder och även bristen på lämpliga arbetstillfällen inom en given bostadsort tvingas många arbetstagare — såväl i glesbygder som inom storstadsområden — att dagligen färdas långa sträckor till och från arbetsplatsen. Då statsmakterna i andra sammanhang stimulerar rörligheten på arbetsmarknaden i syfte att bättre utnyttja den befintliga arbetskraften, borde avdrag för resekostnader rimligen få göras med belopp som står i bättre överensstämmelse med den verkliga kostnaden. Den av riksskattenämnden införda reduceringsregeln vid körsträckor överstigande 1 000 mil per år är alltför snäv.

I motionerna I: 472 och II: 569 understrykes hur bilismen på relativt kort tid förändrat förutsättningarna för boende och sysselsättning. Även dessa motionärer åberopar arbetsmarknadens ökade rörlighet och den allt större betydelse bilen därmed fått för den enskilde arbetstagaren. Reseavstånden torde under senare år ha ökat kraftigt; dagliga resor mellan bostad och arbetsplats på sammanlagt 10—15 mil torde inte vara ovanliga i vissa av de mera glesbefolkade delarna av riket. Det måste därför vara angeläget att denna form av anpassning till strukturutvecklingen inom näringslivet inte försvåras utan på allt sätt underlättas. Efter att ha jämfört de av riksskattenämnden i ämnet utfärdade anvisningarna med reglerna om bilkostnadsersättning till statliga befattningshavare enligt ovan nämnda kungörelse framhåller motionärerna avslutningsvis att det ur många synpunkter kunde vara skäligt att komplettera det av riksskattenämnden fastställda avdraget med ett fast avdrag. Som skäl härför anför de att förvärvet av en bil för resa till arbetet i det enskilda fallet utgör en grundinvestering av relativt betydande omfattning med därav följande större fasta kostnader. Det milkostnadsavdrag, som nu medges, synes i huvudsak endast ta hänsyn till de rörliga driftkostnaderna. Det torde vara angeläget att anpassa avdragsreglerna till de bestämmelser angående bilkostnadsersättning som gäller för anställda i statens tjänst.

Utskottet

Enligt gällande bestämmelser äger skattskyldig rätt till avdrag vid beskattningen för skälig kostnad för resor till och från arbetsplatsen. Till ledning för taxeringsmyndigheterna har riksskattenämnden i detta hänseende meddelat anvisningar, enligt vilka avdrag för bilkostnader vid resor mellan bostad och arbetsplats under vissa betingelser bör medges efter en krona 80 öre för körd mil intill 1 000 mil per år och efter en krona för mil, när körsträckan överstiger 1 000 mil om året.

I motionerna I: 91 och II: 117 yrkas lagstiftning av innebörd att skattskyldig även vid körsträckor överstigande 1 000 mil skall äga rätt till avdrag, som mera överensstämmer med den verkliga kostnaden. Motionerna I: 472 och II: 569 innehåller utredningsyrkande om avdrag för resor till och från arbetsplatsen med belopp motsvarande de faktiska bilkostnaderna. Till stöd för yrkandet i de förstnämnda motionerna åberopas motororganisationernas bilkostnadskalkyler, medan motionärerna i motionerna I: 472 och II: 569, under hänvisning till de ersättningar, som utgår till statliga befattningshavare vid tjänsteresor med egen bil, för sin del anser det lämpligt att komplettera schablonavdraget med ett fast avdrag.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att motororganisationernas bilkalkyler är avsedda att vara till vägledning vid beräkning av kostnader för tjänsteresor med egen bil, medan de statliga ersättningsbestämmelserna

skall utgöra en grundval för fördelning av driftkostnaderna mellan staten och bilägaren. Avsikten med sistnämnda bestämmelser är, att den statliga befattningshavaren skall erhålla full täckning för sina kostnader för egentliga tjänsteresor, dock med vederbörligt iakttagande av att annan färdväg eller annat färd sätt kunnat förbilliga kostnaderna. Ersättningsbeloppen har bestämts med utgångspunkt från för hela riket representativa genomsnittliga kostnader. Anmärkas bör också att de statsanställdas reseräkningar underkastas noggrann kameral kontroll, varvid behovet av resan, körsträckan och ersättnings storlek särskilt beaktas.

Den omständigheten att avdraget för resor mellan bostad och arbetsplats enligt särskild föreskrift i kommunalskattelagen är begränsat till belopp motsvarande skälig kostnad innebär, att rätten till avdrag för sådana resor är underkastad en diskretionär prövning. Man beaktar således att levnads-kostnader inte är avdragsgilla vid beskattningen, och detta medför i sin tur att skattskyldig vid resor till och från arbetet inte kan få full kompensation för sina faktiska bilkostnader

Såsom motionärerna framhåller har bilen alltmer kommit att framstå som ett hjälpmedel för boende och sysselsättning. Speciellt i områden med brist på arbetstillfällen och allmänna kommunikationsmedel har bilen blivit en faktor av stor betydelse. Men även annorstädes har den på grund av bostadsbristen och de stora tätorternas snabba utbyggnad kommit att alltmer anlitas vid färd till och från arbetet.

Med hänsyn härtill måste det inte minst från taxerings- och förenklings-synpunkt anses vara till fördel, att reglerna om avdrag för bilresor till och från arbetsplatsen så långt möjligt schabloniseras. Enligt utskottets mening bidrar de av riksskattenämnden utfärdade anvisningarna otvivelaktigt till större enhetlighet i rättstillämpningen och är därför av stort värde för såväl de skattskyldiga som taxeringsmyndigheterna. Härtill kommer att anvisningarna medger skattskyldig, som i sin tjänst regelmässigt använder bil, rätt till avdrag för bilkostnader vid färd till och från den fasta arbetsplatsen, oavsett om villkoren i övrigt för sådant avdrag är uppfyllda. Självfallet kan en schablon inte ge ett i alla lägen tillfredsställande resultat. Driftkostnaderna för bil varierar avsevärt inom skilda delar av landet. Inom områden, där dessa kostnader är särskilt höga, kommer de skattskyldiga att bli missgynnade. Även den av riksskattenämnden uttalade rekommendationen att reseavdraget bör reduceras, när den årliga körsträckan för färd till och från arbetet överstiger 1 000 mil, torde kunna leda till resultat, som innebär avsteg från principen att skatt skall uttas efter förmåga.

I detta sammanhang vill utskottet understryka att riksskattenämndens anvisningar inte är för taxeringsmyndigheterna ovillkorligen bindande. De är avsedda att ge upplysning om hur bilkostnadsavdraget »i regel» bör beräknas. Detta innebär att taxeringsnämnderna är oförhindrade att beräkna bilkostnadsavdraget på annat sätt än enligt anvisningarna. Utskottet anser

det från rättvisesynpunkt angeläget att taxeringsnämnderna, med den lokalkännedom de besitter, avviker från schablonen därest så kan anses påkallat och medger avdrag för resor till och från arbetet efter grunder, som mera anpassats efter omständigheterna i det enskilda fallet.

Enligt utskottets mening kan det förutsättas att riksskattenämnden har denna avdragsfråga under fortsatt uppmärksamhet. Sålunda torde nämnden komma att beakta i vad mån ökade priser och avgifter bör medföra en höjning av milkostnadsavdraget och om anledning eventuellt kan finnas till justering av regeln, att avdrag vid körsträckor över 1 000 mil skall utgå med reducerat belopp.

På grund av det anförda anser utskottet sig inte kunna bifalla yrkandena i motionerna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 91 av herr Isacson m.fl. och II: 117 av herr Bengtson i Solna m.fl. angående rätten till avdrag vid beskattningen för resor till arbetsplatsen, ävensom

2) de likalydande motionerna I: 472 av fru Olsson och herr Svanström samt II: 569 av herr Franzén i Träkumla m.fl. angående skatteavdraget för bilresor till arbetsplatsen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 mars 1965

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, fröken Ranmark, herrar Wårnberg, Elofsson, Tage Johansson, Gösta Jacobsson, Billman, Enarsson, Paul Jansson och Skårman; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Allard, Engkvist, fru Nettelbrandt, herrar Eriksson i Bäckmora, Andersson i Essvik, Boo, Carlstein och Sterne.